

Alþingi
Erindi nr. P 140/2380
komudagur 11.5.2012

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akureyri, 10. maí 2012
Tilv.: 1204075

Umsögn Háskólans á Akureyri um frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjölmiðla nr. 38/2011 (eignarhaldsreglur, leiðrétting og úrbætur).

Umsögnina gerði Birgir Guðmundsson dósent, formaður félagsvísindadeildar hug- og félagsvísindasviðs HA.

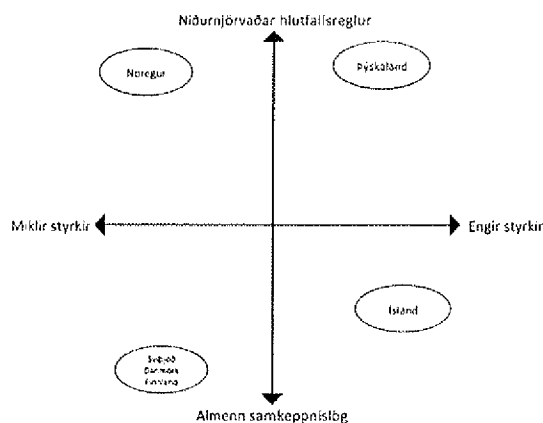
Frumvarpið í heild skiptist upp í þrjá hluta. Í fyrsta lagi eru það minniháttar breytingar á efni og orðalagi í núgildandi fjölmiðlalögum. Í öðru lagi bann við skoðanakönnunum daginn fyrir og á kjördag. Í þriðja lagi eru tillögur um aðgerðir og heimildir stjórnvalda til að grípa inn í óeðlilega samþjöppun á eignarhaldi fjölmiðla með tilheyrandi röskun á fjölræði og fjölbreytni.

1) Varðandi fyrsta atriðið er ekki ástæða til að gera miklar athugasemdir þó spyrja megi hvort 26. grein frumvarpsins eigi það erindi sem sagt er í greinargerð. Þarna er verið að hnykkja á rétti til friðhelgi einkalífs gagnvart tjáningarfrelsi fjölmiðla og talað um að brýnt sé að hafa ákvæði um slíkt jafnvægi og hagsmunamat í fjölmiðlalögum. Það sem breytingin felur í sér, ef eitthvað, er að gera friðhelgi einkalífs hærra undir höfði en gert er í gildandi fjölmiðlalögum. Í því sambandi er m.a. vísað í Karólínudóminn frá 2004 sem undirstrikar friðhelgi einkalífs opinberra persóna gagnvart fjölmiðlum, en hins vegar gekk nýr dómur í máli sem Karólína Mónakóprinsessa höfðaði gegn fjölmiðlum nú í ár þar sem niðurstaðan bendir til breyttrar áherslu hvað varðar þessi mál. Það er því fjarri því augljóst að þörf sé á þessari breytingu á 26. grein gildandi fjölmiðlalaga.

2) Varðandi annan þáttinn, grein 8 í frumvarpinu sem fjallar um takmörkun á birtingu niðurstaðna úr skoðanakönnunum er það að segja, að tillagan er nokkuð í samræmi við það sem víða tíðkast í nágrannalöndum. Hins vegar er e.t.v. ráðlegt að miða bannið við lokun kjörstaða frekar en kjördag. Þótt ekki hafi verið mikið um slíkt á Íslandi ennþá geta útgönguspár eða útgöngukannanir oft gefið góða mynd af niðurstöðum kosninga. Gildi slíkra útgönguspáa getur verið umtalsvert frá lokun kjörstaða fram að miðnætti. Samkvæmt tillögunni væri óheimilt að birta slíka spá eða könnun fyrr en eftir miðnætti og því gildi þeirra takmarkað verulega og upplýsingaflæði verið heft óeðlilega án nokkurrar ástæðu. Hugsanlega mætti því umorða greinina og segja: „Fjölmiðlum er óheimilt að birta eða segja frá niðurstöðum skoðanakannana á kjördag fram að lokun kjörstaða og daginn fyrir kosningar. Þá er þeim jafnframt óheimilt að vísa til annarra heimilda um skoðanakannanir sem gerðar eru á þessu tímabili.“

3) Þriðja atriði frumvarpsins og meginmál þess snýr að takmörkunum á samþjöppun eignarhalds fjölmiðla. Hér er farin sú leið að leggja til matskennd viðmið þegar grípa á inn í samþjöppun á eignarhaldi. Er sú leið um sumt lík því sem þekktist í öðrum löndum en um annað ólík. Aðalatriðið er að með frumvarpinu er viðurkennt og raungert að fjölmiðlar þurfa að lúta öðrum og á ýmsan hátt strangari samkeppnis- og rekstrarreglum en önnur fyrirtæki. Er þetta gert í ljósi sérstaks mikilvægis fjölmiðla sem upplýsingakerfis lýðræðis í samfélaginu. Þannig er fjölmiðlafyrirtækjum í raun synjað um ýmsa hagkvæmnis- og hagræðingarmöguleika sem öðrum fyrirtækjum standa til boða. Víða erlendis þar sem þessi staða er viðurkennd og fjölmiðlum eru settar þrengri skorður en öðrum fyrirtækjum er fjölmiðlafyrirtækjum bætt þetta með ýmsum rekstrarívilnunum. Slíkar ívilnanir geta verið misjafnlega umfangsmiklar, allt frá beinum styrkjum til útgáfu og til dreifingar til þess að fá undanþágur frá virðisaukaskatti eða að fjölmiðlar borgi lægri virðisaukaskatt en önnur fyrirtæki. Í samantekt sem unnin er í BA ritgerð hér við skólann á þessu vori er t.d. að finna eftirfarandi skýringarmynd sem sýnir hvernig íslenska kerfið er frábrugðið kerfum nokkurra nágrannalanda í þessu tilliti. (Jón Steinar Sandholt, 2012, BA ritgerð, Háskólanum á Akureyri)

Í þessu ljósi er spurning hvort ekki hefði þurft að ræða styrki eða stuðning við almenn fjölmiðlafyrirtæki í einhverju formi í tengslum við þetta frumvarp. Slíkir styrkir gæti verið í hvaða formi sem er svo framarlega sem þeir væru almennir og að um þá giltu skýrar reglur. Hugsanlegt er að skilgreina slíkan stuðning út frá dreifingu, stærð blaða/ljósverka, íslenskrar tungu eða öllu þessu, en fjölmargar fyrirmyndir að styrkjum eru til í löndunum í kringum okkur. Því er hér lagt til að bætt verði inn í frumvarpið ákvæði eða að minnsta kosti yfirlýsingu um að á móti strangari skilyrðum sem komið geta niður á rekstri fjölmiðlafyrirtækja verði settar fram almennar ívilnanir til þessara tegunda fyrirtækja.

Virðingarfyllst,

Stefán B. Sigurðsson, rektor.